

Cartes als Reis Mags per continuar un estudi iniciat fa cent anys

Les cartes d'Alella formen part del projecte del Centre de Recursos per a l'Aprenentatge i la Investigació de la Universitat de Barcelona

RAMON ANGLADA / ROBERTA BOSCARO

Actualment, llegir una carta als Reis Mags no sedueix tant com fa cent anys. Presentacions poc llüdes, paraules sovint atrevides, tracte directe que ha abandonat el vós per abraçar el tu i llistes interminables de desitjos. En la majoria dels casos s'han perdut les ganes d'expressar-los per escrit i les imatges, sovint retallades de catàlegs comercials, han substituït la paraula. Què ha passat? S'ha perdut la màgia? La il·lusió de rebre regals continua viva, però és evident que, a conseqüència del canvi cultural, també la relació dels infants amb ses majestats els Reis Mags s'ha transformat. El Centre de Recursos per a l'Aprenentatge i la Investigació (CRAI) de la Universitat de Barcelona ha decidit analitzar aquest

procés a partir de la comparació de cartes recollides entre els anys 1921 i 1925, amb unes altres d'actuals recollides amb la col·laboració d'ajuntaments locals i escoles. Les primeres amb el regust amarg dels convulsos anys 1920; les segones escrites en plena pandèmia de coronavirus. I és així com ha pres vida el projecte Cartes als Reis Mags, que preveu confrontar les dues col·leccions i investigar qüestions tan variades com: qui eren els nens que escrivien als Reis fa cent anys i qui són els d'avui? Els infants més pobres ens han deixat cartes o només conser-

Mostra de les cartes d'Alella del Nadal de 2020.

vem els relats d'alguns? Ens questionem si és bo que els nostres fills se sentin lliures de demanar tantes coses? Les preguntes surten amb extrema facilitat. S'enllacen amb el consumisme i amb una definició alterada de l'imaginari col·lectiu i de les necessitats lúdiques dels infants. Al marge de trobar respostes i entretenir-nos amb les comparacions amb el passat, que certament representa un valor afegit a la investigació, l'objectiu d'aquest estudi és contribuir a preservar tot el que, indubtablement, és part del nostre patrimoni cultural.

Unes cartes amb molta història

El projecte Cartes als Reis Mags neix en ocasió del centenari de la col·lecció de cartes escrites entre els anys 1921 i 1925 que és part del llegat de la Càtedra d'Ètica del Dr. Pere Bosch i Gimpera (1891-1974) i que es conserva al CRAI Biblioteca de Filosofia, Geografia i Història de la Universitat de Barcelona. El fons inclou la documentació produïda i recopilada per dos arqueòlegs pràcticament contemporanis, mestre i deixeble, Bosch i Gimpera i Lluís Pericot i Garcia, i és una font indispensable per conèixer la prehistòria i l'arqueologia catalana i del llevant peninsular, del segle XX. Destaquen també dictàmens, dibuixos, croquis i mapes arqueològics, i totes les galerades corregides amb anotacions de manuals clàssics d'arqueologia i prehistòria coneguts per diferents generacions d'estudiants. Bosch i Gimpera, amb una activitat frenètica des d'inicis del segle passat i especialment durant la II República, i Lluís Pericot agafant el relleu del seu antic mestre, que marxaria cap a l'exili mexicà un cop acabada la guerra, gràcies a una més gran capacitat d'adaptació a la dictadura franquista.

Però la riquesa i també la particularitat d'aquest fons és el conjunt de documents que s'allunyen de l'arqueologia. És aquí on tro-

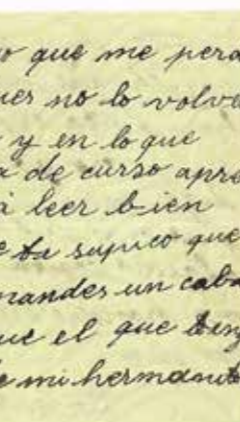
bem les cartes als Reis Mags provinents de dos grans magatzems: El Siglo de Barcelona i el Rodríguez de Madrid, així com de diverses poblacions catalanes. Eren un material

LES MÉS ANTIGUES VAN SER ESCRITES ENTRE ELS ANYS 1921 I 1925 I FORMEN PART DEL SUBFONS DE LA CÀTEDRA D'ÈTICA DE L'ANTIGA FACULTAT DE FILOSOFIA I LLETRES

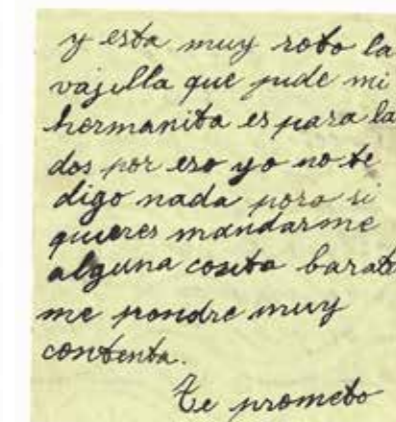
d'estudi per als investigadors interessats en la cultura popular i els valors dels infants. Les recopilaven des de diferents punts del territori espanyol per tal de comparar-ne el

contingut des d'un punt de vista etnogràfic i psicològic. Sembla que van arribar a la universitat de la mà del catedràtic d'ètica Tomàs Carreras i Artau, amb l'objectiu de portar a terme "unos estudios de la psicología y el carácter de los niños en España". Carreras i Artau fou també l'encarregat de fer la petició de donació de les cartes i el responsable de la conservació "en el archivo de mi cargo para fines estrictamente científicos". Actualment, la Institució Milà i Fontanals (Consejo Superior de Investigaciones Científicas) conserva el Fons Tomàs Carreras i Artau - Càtedra de Ètica y Archivo de Psicología y Ética Hispanas que, entre més tresors, inclou 3.770 cartes als Reis de la dècada del 1920.

En els propers mesos el CRAI espera l'arribada de les cartes dels nens d'Alella, les del Nadal del 2021, un cop els Reis Mags les hagin pogut llegir amb tranquil·litat. Les del 2020 ja es van cedir a la Universitat de Barcelona amb un acord signat l'abril del 2021 i tenen un valor afegit per l'excepcionalitat del moment històric. Potser una futura anàlisi detallada permetrà perfilar com van viure els infants l'arribada del coronavirus i el confinament, entre més aspectes. Recordem que aquell any els infants no van tenir contacte directe amb ses majestats d'Orient perquè la cavalcada i el lliurament personal de les cartes van ser substituïdes per les

Formalitat, humilitat i estereotips femenins en una sola carta.

bústies reials distribuïdes per tot el poble i un acte de benvinguda al patí de l'Escola de la Serreta, on les nenes i nens, asseguts i amb distància de seguretat, van poder escoltar els Reis. El que no va canviar va ser la nit gèlida de cada any.

TOTES ELLES APORTEN DESTACADA INFORMACIÓ PELS INVESTIGADORS, COM PER EXEMPLE LA VISIÓ I ROL DE LA DONA DINS DE LA SOCIETAT CATALANA I ESPANYOLA D'INICIS DEL SEGLE PASSAT

Un munt d'informació a primer cop d'ull Les cartes obren un ampli ventall d'investigacions dissemblants. Comprovem que la grafia dels anys 1920 no tenia en compte la lletra de pal i gaudim, admirats, de textos en una lletra lligada, molt elaborada. El nens

d'abans, per tal de fer-ho bé, fins i tot demanaven ajuda als pares o als germans grans. Avui es promou l'autonomia personal i es valora l'esforç individual.

Reflexionem sobre el pes que tenia i que continua tenint la moral cristiana en els desitjos dels més petits i aprofitem per esbrinar si hem aconseguit trencar els estereotips del passat o si perpetuen els models sexistes.

Són uns quants els exemples que ens parlen de la pedagogia del joc de cada època i de nines o minicucines demanades per les futures mares i mestresses de casa.

Però, el projecte Cartes als Reis Mags ens permet estudiar també altres aspectes com el llenguatge dels nens: abans formal, prudent i fins i tot seriós; ara informal, sovint col·loquial i ardit. Sembla que, fa només cent anys, es donava més importància a les bones maneres. Tanmateix, encara és aviat per fer una comparativa històrica, formular

hipòtesis i arribar a possibles conclusions. Ara toca deixar espai i temps a la recerca.

També gràcies a aquest estudi percebem el que es podria portar a terme si l'Arxiu Històric d'Alella fos una realitat i comprenem, una vegada més, la importància de preservar el nostre patrimoni documental. La riquesa del seu fons permetria l'obertura d'infinitat de línies de recerca i d'accions de difusió amb la col·laboració d'entitats locals i d'institucions públiques i privades. Malauradament, tenim ja una llista massa llarga d'oportunitats perdudes, com per exemple el fons de la família Barnils i el seu paper al capdavant de la centraleta telefònica, o la documentació dels Plumeros, la Manipuladora de Plumas Viuda de Domingo Sanjuan, una bona part de la qual va caure en mans de col·leccionistes privats. La cèssió, en modalitat de comodatiu, de la documentació històrica d'Alella a l'Arxiu Comarcal del Maresme ha de ser una solució temporal. Un cop la nova Biblioteca Ferrer i Guàrdia i l'arxiu històric siguin una realitat, els papers d'Alella han de tornar a casa perquè, ara sí, no se'n perdi mai més cap. ●